SUOMEN ELÄINLÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS VETERINÄRFÖRBUND

LAUSUNTO

17.9.2026

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Viite: HE 130/2026 vp

Asia: HE 130/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eläintenpitokieltoa koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Eläinlääkäriliitto kiittää hyvin valmistellusta lakiesityksestä ja mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Eläintenpitokiellon määräämisperuste ja kiellon voimassaoloaikojen vähimmäiskesto

Suomen Eläinlääkäriliitto kannattaa ehdotusta, että rikoslain 17 luvun 23 §:n 1 momenttia muutettaisiin siten, että perusmuotoiseen eläinsuojelurikokseen syyllistynyt henkilö on määrättävä eläintenpitokieltoon, jollei kiellon määräämättä jättämiselle ole painavia syitä. On hyvä, että pykäläkohtaisissa perusteluissa on nyt korostettu, että painavien syiden tulee liittyä nimenomaan eläinten hyvinvointiin ja uusimisriskiin, ja että pykäläkohtaisiin perusteluihin on lisätty vaatimus perustella eläintenpitokiellon tuomitsematta jättäminen myös perusmuotoisten eläinsuojelurikosten osalta.

Eläinlääkäriliitto kannattaa myös eläintenpitokiellon vähimmäiskestojen pidentämistä. On hyvä, että perusmuotoisen eläinsuojelurikoksen yhteydessä vähimmäiskestoksi tulee liiketoimintakiellon tapaan kolme vuotta.

Eläintenpitokiellon muuttaminen ja kumoaminen

Eläintenpitokiellon muuttamista ja kumoamista koskeva sääntelyehdotus on lähtökohtaisesti kannatettava, mutta sen tulee perustua kunkin tapauksen huolelliseen ja kokonaisvaltaiseen arvioon, jotta eläinten hyvinvointi ei vaarannu. Muutoksen tai kumoamisen keskeisenä edellytyksenä tulee olla henkilön uusimisriskin ja tosiasiallisen eläintenpitokyvyn perusteellinen arviointi. On hyvä, että hakemusten käsittelyn yhteydessä tulee kuulla syyttäjää. Eläintenpitokiellon muuttamista tai kumoamista koskevissa asioissa tulisi lähtökohtaisesti selvittää myös alueen valvontaeläinlääkärin näkemys, sillä syyttäjällä ei välttämättä ole tietoa eläintenpitokieltoon tuomitun henkilön todellisesta tilanteesta ja toimitetun selvityksen oikeellisuudesta. Kiitämme, että pykälän perusteluihin on lisätty maininta siitä, että syyttäjä voisi selvittää asiaa yhteistyössä poliisin tai eläinsuojeluviranomaisen kanssa.

Haetun muutoksen tai kumoamisen prosessia ja vaadittavaa olosuhteiden muutosta on avattu hyvin Rikoslain 17 luvun 23 c §:n säännöskohtaisissa perusteluissa. Onkin tärkeää varmistaa, että tämä huolellisen arvion tekeminen toteutuu käytännössä nykyisessä tilanteessa, jossa myös tuomioistuimilla ja syyttäjillä on pulaa resursseista. Lisäksi päätöksenteossa on tarvittaessa varmistettava riittävä viranomaisyhteistyö ja valvontaviranomaisten käytännön havaintojen huomioon ottaminen, sillä pelkkä rajallinen kirjallinen aineisto ei aina anna riittävää kuvaa henkilön tilanteesta.

Aleksis Kiven katu 52-54
00510 Helsinki

Puhelin (09) 7745 4810
Faksi (09) 7745 4818

etunimi.sukunimi@sell.fi
www.sell.fi

Eläinlääkäriliitto pitää kannatettavana sitä, että eläintenpitokiellolle säädetään vähimmäiskesto myös kiellon muuttamista tai kumoamista haettaessa, ja että aiemmin eläintenpitokieltoon määrätyn henkilön uuden eläintenpitokiellon vähimmäiskesto on säädetty selvästi pidemmäksi kuin ensimmäistä kertaa tuomitun kiellon vähimmäiskesto. Kiellon vähimmäiskeston pidentäminen lausuntokierroksella ehdotetusta vuodesta kahteen vuoteen on erittäin kannatettavaa.

Eläintenpitokieltoa koskevan rekisteröinti ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus

Eläintenpitokieltoa koskevan rekisteröinnin ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuuden kehittäminen on kannatettava ja keskeinen osa kiellon noudattamisen käytännön valvonnan toimivuutta. On tärkeää, että tieto eläintenpitokiellosta, sen muuttamisesta tai kumoamisesta välittyy tehokkaasti paikallisille käytännön valvontaa suorittaville valvontaviranomaisille. Tiedonkulun puutteet voivat johtaa tilanteisiin, joissa viranomaiset eivät ole tietoisia voimassa olevista kielloista tai niiden muutoksista, mikä heikentää merkittävästi kiellon valvottavuutta ja helpottaa myös kiellon kiertämistä.

Ehdotettu eläintenpitokiellon rikkomisen rangaistusasteikko

Vankeusuhan lisääminen eläintenpitokiellon rikkomisesta säädettyyn rangaistusasteikkoon on kannatettavaa. Eläinlääkäriliitto on samaa mieltä siitä, että rangaistusasteikon muuttaminen parantaa rangaistusjärjestelmän oikeasuhtaisuutta ja uskottavuutta tilanteissa, joissa eläintenpitokieltoa rikotaan. Yhteiskunta ottaa eläinsuojeluasiat entistä vakavammin ja kansalaiset kokevat eläinten hyvinvoinnin entistä tärkeämmäksi. Siksi on keskeistä, että myös eläintenpitokiellon määräämistä koskeva lainsäädäntö vastaa vallitsevaa käsitystä eläinten suojelutarpeesta. Eläinten haltijalla ja omistajalla on yksiselitteinen vastuu eläinten hyvinvoinnin varmistamisesta. Täten on perusteltua, että kiellon rikkominen johtaa toimiin, joilla turvataan oikeushyvä eli eläinten hyvinvointi.

Erityisen kannatettava seuraus on rangaistusasteikkomuutoksesta seuraava mahdollisuus toimittaa kotietsintä ja tarkastus pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa. Tämä mahdollistaa paremmin erityisesti lemmikkieläimiin kohdistuvan eläintenpitokiellon valvonnan, sillä ne elävät joko täysin tai suurimmaksi osaksi kotirauhan piirissä. Kuitenkin erityisen tärkeää on yhdistää rangaistusasteikon muuttamiseen riittävä kiellon noudattamisen valvonta. Eläintenpitokiellon rikkomisen kiinnijäämisen riski hyvin pieni. Valvonnan esteitä tulee vähentää, jos halutaan, että eläintenpitokieltoa noudatetaan.

Muita huomioita

Suurimpana ongelmana eläintenpitokiellon osalta on tällä hetkellä sen noudattamisen vähäinen valvonta ja tästä seuraava pieni kiinnijäämisen riski kiellon rikkomisesta. Kuten lakimuutoksen taustamateriaalina olevassa arviointimuistiossakin todettiin, erityisesti lemmikkieläinten pitämisen vastoin määrättyä eläintenpitokieltoa on oikeuskirjallisuudessa arvioitu olevan vähäisen kiinnijäämisriskin vuoksi helppoa.

Käytännössä eläintenpitokiellon noudattamista ei erikseen valvota. Valvontaeläinlääkäri valvoo eläintenpitokiellon noudattamista, mikäli henkilöstä tehdään eläinsuojeluilmoitus ja sen käsittelyssä selviää, että kyseisellä henkilöllä on voimassa oleva eläintenpitokielto. Poliisilla on pääsy eläintenpitokieltorekisteriin, mutta käytännössä poliisi tarkastaa mahdollisen eläintenpitokiellon olemassaolon hyvin harvoin esimerkiksi asuntoon kohdistuvan muun tehtävän yhteydessä. On myös syytä huomioida, että vaikka henkilöllä todettaisiin olevan eläintenpitokielto, jäävät eläimet usein niitä pitävälle henkilölle tutkinnan ajaksi eläintenpitokiellon rikkomistuomioon saakka, mikäli poliisi ei takavarikoi eläimiä.

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattamisen valvontaa tulisi yleisestikin tehostaa. Keinoja tähän ovat paitsi valvontaeläinlääkärien määrän lisääminen, myös heidän tuekseen tarvittavaan koulutukseen ja ohjaamiseen panostaminen ja työtä helpottavien tietojärjestelmien kehittäminen. Myös eläinsuojelurikosprosessia tulisi tehostaa. Niin tuomarien, syyttäjien kuin esitutkintaviranomaistenkin mahdollisuuksia kouluttautua ja erikoistua eläimiä koskeviin rikoksiin tulisi lisätä. Ennen kaikkea esitutkintaviranomaisten ja syyttäjien tulisi matalalla kynnyksellä ottaa yhteyttä eläinlääkäriin, jonka tekemän tarkastuskertomuksen pohjalta rikosta tutkitaan. Eläinlääkärien käyttö asiantuntijana

rikosprosessin kaikissa vaiheissa on vielä puutteellista. Myös tuomioistuimessa olisi hyvä olla asiantuntijajäsenenä eläinlääkäri samaan tapaan kuin ympäristöasioiden asiantuntijan käyttö on käytäntönä hallinto-oikeudessa ympäristöasioihin liittyvissä tapauksissa.

Yksi merkittävä eläintenpitokieltoon liittyvän sääntelyn vaikuttavuutta heikentävä käytännön ongelma on eläintenpitokiellon kiertäminen. Kieltoa kierretään tyypillisesti siirtämällä eläinten omistajuus toiselle henkilölle kuten esimerkiksi puolisolle samalla kun kieltoon määrätty henkilö jatkaa tosiasiallisesti eläinten hoitoa. Käytännössä on havaittu, että viranomaisten tulkinnat vaihtelevat, ja joissakin tilanteissa on katsottu, että henkilö voi osallistua eläinten hoitoon, kunhan hän ei ole eläimistä muodollisesti vastuussa. Tämä on ristiriidassa kiellon tarkoituksen ja lainsäädännön kanssa. Jo voimassa oleva lainsäädäntö yksiselitteisesti kieltää eläinten hoitamisen (Rikoslaki 17 luvun 23 § 2 mom.) ja toisaalta säätää rangaistavaksi välikätenä toimimisen kiellon rikkomiseksi (Laki eläinten hyvinvoinnista 109 § 2 mom. 22 kohta). Pelkkä omistajuuden siirto ei saa mahdollistaa kiellon kiertämistä, vaan osallistuminen eläinten hoitoon tulee tulkita yksiselitteisesti kiellon rikkomiseksi, ja viranomaiskäytäntöjen yhdenmukaistaminen tältä osin on välttämätöntä sääntelyn tehokkaan toimeenpanon varmistamiseksi.

Eläintenpitokieltoa koskevan sääntelyn vaikuttavuus edellyttää lainsäädäntömuutosten rinnalla käytännön valvonnan tehostamista, riittäviä viranomaisresursseja ja toimivaa viranomaisyhteistyötä. Kiellon rikkomisen kiinnijäämisriskiä tulee lisätä, eläinsuojelurikosten taustalla oleviin syihin puuttua ja eläimiä koskevien rikosten käsittelyyn osallistuvien viranomaisten koulutusta sekä eläinlääketieteellisen asiantuntemuksen hyödyntämistä vahvistaa. Lisäksi eläintenpitokiellon tarve on arvioitava systemaattisesti jokaisessa eläinsuojelurikostapauksessa ja kiellon kiertämiseen on puututtava yhdenmukaisesti.

Suomen Eläinlääkäriliitto ry

Kunnioittaen,
Mikko Turku
puheenjohtaja